

17. 8. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Perspektivy institutu trestní odpovědnosti právnických osob v České republice

Článek se zabývá hlavními perspektivami institutu trestní odpovědnosti právnických osob ve smyslu platné právní úpravy, tedy zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob (dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“), a to především ve smyslu hlavních legislativních změn, novelizací a návrhů novelizací výše uvedeného zákona, tak i ve smyslu některých úvah de lege ferenda o možném dalším směřování a vývoji institutu trestní odpovědnosti a jeho hmotněprávních a procesněprávních aspektů v rámci českého trestního práva.

Rödl & Partner

Trestní odpovědnost právnických osob je stále jedním z nejspornějších institutů aktuálního trestního práva, a to jak v teoreticko-právní rovině, tak i v rovině praktické aplikace práva. Zavedení tohoto konceptu bylo ústupem od jedné z klíčových zásad kontinentálního právního systému na poli trestního práva – zásady individuální trestní odpovědnosti. Je nutné konstatovat, že některé klíčové otázky nejsou ani dnes uspokojivě vysvětleny, a to ani ve státech, kde již trestní odpovědnost právnických osob byla zavedena podstatně dříve, než v České republice. Je třeba se domnívat, že tyto otázky vzhledem k tomu, že institut trestní odpovědnosti právnických osob je v právním řádu bezesporu institutem potřebným a odpovídajícím kriminologickému vývoji společnosti, respektive správně reagujícím na stále se zvyšující kriminalitu právnických osob, také nazývanou korporátní kriminalita, je možné a potřebné zodpovědět, respektive upravit, novelizacemi a úpravami znění stávající právní úpravy institutu trestní odpovědnosti právnických osob v rámci českého právního řádu – zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

Vzhledem k již zmíněnému stále se zvyšujícímu počtu právnických osob i jejich rostoucí protispolečenské a protiprávní aktivitě je na místě především snaha zavést účinné, přiměřené a odstrašující sankce, k čemuž Českou republiku nezanedbatelným způsobem zavazují i mezinárodní dokumenty, a dále také vhodné rozšíření výčtu trestných činů, jichž se právnická osoba může dopustit. Jako potřebnou se také jeví vyšší specializace procesního postupu vůči právnickým osobám.

V rámci legislativních perspektiv trestní odpovědnosti právnických osob je nutné zmínit tendenci vyjádřenou vydáním parlamentních tisků č. 915 a 996/0, které rozšiřují výčet trestných činů, jichž se může dopustit právnická osoba, který obsahuje ustanovení § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. V případě parlamentního tisku č. 915, který prošel legislativním procesem jako zákon č. [141/2014](#) Sb. se jedná o doplnění výčtu ustanovení § 7 o trestný čin lichvy dle ustanovení § 218 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“). V případě parlamentního tisku č. 996/0, který rovněž prošel legislativním procesem jako zákon č. [141/2014](#) Sb., se jedná o doplnění výčtu trestných činů, jichž se může dopustit právnická osoba, o trestný čin znásilnění dle ustanovení § 185 trestního zákoníku, trestného činu účasti na pornografickém představení dle ustanovení § 193a trestního zákoníku, trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem dle ustanovení § 193b trestního zákoníku a již zmíněného trestného činu lichvy dle úpravy

parlamentního tisku č. 915.

Tendence vyjádřená v roce 2014 přijetím těchto návrhů a zakotvením v nich obsažených úprav do účinného znění zákona o trestní odpovědnosti právnických osob je tendence úpravy rozsahu kriminalizace jednání právnických osob. Odrazem této tendence je i relativně nový legislativní projekt, návrh legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti České republiky, nacházející se v tuto chvíli v rámci legislativního procesu v Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk č. 304/0, na zavedení generální trestní odpovědnosti korporací. Tento návrh stanoví, aby trestní odpovědnost právnických osob byla stanovena pro všechny trestné činy vymezené ve zvláštní části trestního zákoníku, s výjimkou trestných činů, které by uvedl výčet ustanovení § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob jako trestné činy, jichž se právnická osoba nemůže dopustit.

Výhodou tohoto návrhu je, že pokud by byl realizován, bude možné stíhat právnickou osobu pro všechny trestné činy, u nichž je to z povahy žádoucí, jako jsou například úpadkové trestné činy, které v současném výčtu ustanovení § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob nejsou zahrnuty. Také bude možné právnickou osobu stíhat za trestný čin vraždy, což je zcela jistě vhodnou úpravou rozsahu kriminalizace jednání právnických osob, ve smyslu historického vývoje tohoto institutu.

Perspektivy úpravy rozsahu kriminalizace trestní odpovědnosti právnických osob opět do jisté míry navazují na problematiku aplikační praxe zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, která stanoví, jakým způsobem je potřebné rozsah kriminalizace jednání právnických osob vzhledem k prevalenci výskytu určitých forem trestné činnosti a vzhledem k nedostatečnosti stávající právní úpravy buď rozšířit, anebo zúžit.[1]

V rámci perspektiv trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda je především možné hovořit o potencionální možnosti užití zásady oportunité pro trestní řízení vedené proti právnickým osobám pro trestné činy uvedené ve výčtu ustanovení § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Tak by byl vytvořen silnější poměr speciality k základní úpravě trestní odpovědnosti. Praxe trestního řízení je v současné době taková, že většina právnických osob, které se stanou subjekty trestního řízení v negativním slova smyslu, jsou ve své podstatě pouhými nástroji užitými ke spáchání trestného činu konkrétními fyzickými osobami a v těchto v materiálním slova smyslu čistě fiktivních právnických osobách nikdy nebyla alokována žádná podstatná kolektivní vůle, ani žádný majetek, či smysluplná hodnota. Taková právnická osoba vznikla (praxe ukazuje, že jde o obchodní společnosti, které zakládají jiné subjekty, za účelem výdělků při jejich prodeji, tedy tyto jsou odkupovány jako nové, bez historie, majetku, dokladů, personálního obsazení, apod.) pouze a jedině za účelem spáchání určité jednorázové trestné činnosti, a tak její jakékoliv trestní stíhání naprosto nemůže splnit žádnou z hlavních funkcí trestního práva, neboť trestní stíhání čisté fikce nemůže nikoho postihnout. Zavedení zásady oportunité pro řízení o trestných činech spáchaných právnickými osobami by tak mohlo být ve své selektivní podstatě cestou k silnějšímu naplňování základních funkcí trestního práva a také by vkládalo do rukou orgánů činných v trestním řízení větší možnost naplňování zásady materiální pravdy, neboť by jim dalo možnost posoudit, jaký reálný podíl kriminální vůle a skutečného zavinění je možné přičítat jednotlivým fyzickým osobám a osobám právnickým, aniž by tyto orgány musely pracně vymýšlet složité konstrukce, proč neúčelné a nesmyslné trestní řízení proti právnické osobě odložit či zastavit. Zásada oportunité by také mohla vést k silnějšímu zajištění naplnění zásady subsidiarity trestní represe. Pro uplatnění této zásady by samozřejmě bylo nutné zajistit silné vnitřní kontrolní mechanismy pro rozhodovací praxi orgánů činných v trestním řízení.

K dalším možným perspektivám institutu trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda patří úprava možnosti liberace z trestní odpovědnosti takové právnické osoby, která prokáže, že vynaložila veškeré úsilí k prevenci trestněprávních rizik, a i případně k následnému odstranění škodlivých následků trestné činnosti svých představitelů. Z čistě praktického hlediska se dá rovněž

hovořit o vhodnosti úpravy stávajícího § 6 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob o upřesnění trestní odpovědnosti územně samosprávných celků a rozšíření jejich exempce z trestní odpovědnosti i mimo oblast výkonu veřejné moci. Také by bylo vhodné do výčtu právnických osob, na něž se působnost zákona o trestní odpovědnosti právnických osob nevztahuje, zahrnout i další orgány veřejné moci, obecně osoby veřejného práva, a explicitně určit, že tyto nemohou být trestně odpovědné.

Autoři tohoto článku doufají, že se podaří de lege ferenda především prosadit tendenci vyjádřenou v rámci návrhu legislativního odboru Ministerstva spravedlnosti České republiky, tedy tendenci k zavedení generální trestní odpovědnosti korporací, neboť v současné době v platné právní úpravě schází odpovědnost korporací za určité trestné činy, u kterých by trestní odpovědnost korporací byla ze své podstaty v představitelných konkrétních případech žádoucí – příkladem může být například potencionální trestní odpovědnost korporací za úpadkové trestné činy, kdy možnost trestní odpovědnosti korporací za tyto trestné činy v rámci aktuálního výčtu § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob citelně schází.

Autoři tohoto článku se také domnívají, že větší specializace institutu trestní odpovědnosti právnických osob vůči obecné trestní odpovědnosti individuální, tak jak by ji v rámci trestního řízení proti právnickým osobám stanovila zásada oportunity, byla-li by pro trestní řízení proti právnickým osobám zavedena, by sloužila k většímu zefektivnění tohoto institutu a rovněž doufají v její možné prosazení do platného a účinného znění zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, stejně jako autoři rovněž doufají v prosazení navazujících dalších v článku uvedených perspektiv de lege ferenda institutu trestní odpovědnosti právnických osob.

JUDr. Petra Budíková, LL.M.,
advokátka / Associate Partner

Mgr. Martin Franc,
advokátní koncipient

[Rödl & Partner, advokáti, v.o.s.](#)

Platněřská 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 236 163 111
Fax: +420 236 163 799
e-mail: prag@roedl.cz

[1] JELÍNEK, J. K rozsahu kriminalizace jednání právnických osob. Bulletin advokacie, 2014, č. 9, s. 15-21

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)